

IS-SILLABU TAĊ-ĊES (2020)

IL-MALTI

ĊES 22

IS-SILLABU

Is-Sillabu tal-Malti ĊES 22

Isir f' Settembru wkoll: (L-Ewwel Karta u t-Tieni Karta B)

L-Ewwel Karta (Lingwa): l-Oral (15-il minuta) + il-Kitba (siegħa u tliet kwarti)

It-Tieni Karta (IIA) (Letteratura): 2 Referenzi għall-Kuntest + 3 Komponenti Letterarji (sagħtejn)

It-Tieni Karta (IIB) (Letteratura): 2 Referenzi għall-Kuntest + 2 Komponenti Letterarji (sagħtejn)

Ir-Razzjonal

Il-kandidati jiġu eżaminati fl-ilsien u l-letteratura Maltija għal dawn ir-raġunijiet:

- Il-Malti huwa mezz komunikattiv u interattiv li jhaddan fih ukoll l-aspett estetiku u kreattiv.
- Il-Malti jiġbor fih identità lingwistika u kulturali li l-poplu Malti sawwar u għadu qiegħed isawwar.

L-Ghanijiet

Dan l-eżami jiddetermina:

- Il-livelli varji tal-kandidati fit-thaddim tal-lingwa f'dak li għandu x'jaqsam mar-riċeviment, il-produzzjoni, u l-interazzjoni.
- Il-livelli varji tal-kandidati fil-ħila komunikattiva tagħhom skont ir-registru u l-forma li tkun titlob is-sitwazzjoni.
- Il-livelli varji tal-kandidati fil-ħila tal-għarfien u l-apprezzament ta' testi letterarji.

L-Ogġettivi

F'dan l-eżami l-kandidati jiġu ttestjati u assessjati f'dawn l-oqsma:

A. L-Ewwel Karta (Lingwa)

- L-Oral (15-il minuta): l-Qari, is-Smiġħ, Żewġ Diskussjonijiet fuq (a) temi kurrenti u fuq (b) temi marbuta mal-kultura lingwistika f'Malta.
- Il-Kitba (siegħa u tliet kwarti): Fehim it-Test, Għarfien il-Lingwa, il-Grammatika, u l-Malti Komunikattiv (li jinkludi Komponent, Rapport, u ltra).

B. It-Tieni Karta A (sagħtejn) (Letteratura): l-antoloġija *Bejn Haltejn*.

- Referenza għall-Kuntest mill-antoloġija (Poezija)
- Referenza għall-Kuntest mill-antoloġija (Proża)
- 3 Komponenti Letterarji fuq l-antoloġija.

C. It-Tieni Karta B (sagħtejn) (Letteratura): l-antoloġija *Bejn Haltejn*.

- Referenza għall-Kuntest mill-antoloġija (Poezija)
- Referenza għall-Kuntest mill-antoloġija (Proża)
- 2 Komponent Letterarji fuq l-antoloġija

L-Iskema tal-Eżami

Jingħataw żewġ karti ta' sagħtejn il-waħda.

L-Ewwel Karta (Lingwa: 50% tal-marka globali)

Din tinħadem mill-kandidati kollha, u tikkonsisti minn żewġ taqsimiet:

L-Oral (15-il minuta + 5 minuti ħin preparatorju; 7.5% tal-marka globali). Il-kandidati jingħataw 5 minuti ħin preparatorju qabel ma jidhlu quddiem l-eżaminatur tal-Oral. F'dawn il-5 minuti l-kandidati jippreparaw ruħhom fuq dak li jkunu se jwieġbu. L-Oral għandu dawn it-tliet komponenti:

- **Il-Oari** (2 marki) – tingħata silta **mhux letterarja** ta' madwar 80 kelma; il-kandidati jkollhom minuta biex jaqrawha b'vuċi għolja quddiem l-eżaminatur.
- **Is-S migh** (5 marki) – L-eżaminatur jaqra darba biss silta oħra **mhux letterarja** ta' 100 kelma b'vuċi għolja u l-kandidati jkollhom 5 mistoqsijiet b'għażla multipla (*multiple choice*). Dan irid isir f'6 minuti u kull mistoqsija tingħad darbtejn biss.
- **Żewġ Disk u ssjon ijiet** (4 + 4 marki) – Żewġ diskussjonijiet fuq (a) temi kurrenti u (b) temi kulturali:

(a) **Temi Kurrenti** - Diskussjoni fuq temi kurrenti (4 marki) – il-kandidati jingħataw żewġ temi kurrenti marbutin mal-ħajja ta' kuljum u jagħzlu tema minnhom u jiddiskutuha mal-eżaminatur għal 4 minuti kull waħda. It-temi jinkludu:

- l-ambjent tad-dar
- l-ambjent naturali
- id-divertiment
- l-ivvjagġar
- iż-żgħożija
- ix-xiri
- il-kura tas-saħħa
- l-educazzjoni
- il-ġrajjet kurrenti

(b) **Temi marbuta mal-kultura lingwistika f'Malta** – Diskussjoni fuq temi kulturali (4 marki) – il-kandidati jingħataw żewġ temi marbuta mal-kultura lingwistika f'Malta bhall-bilingwiżmu, il-Malti Safi, it-tagħlim tal-lingwi barranin, u l-kontribut tal-awturi li ġejjin għall-izvilupp tal-Malti:

- Gan Franġisk Agius De Soldanis
- Mikiel Anton Vassalli
- Ġan Anton Vassallo
- Ġużè Muscat Azzopardi
- Dun Karm Psaila
- Pietru Pawl Saydon
- Ninu Cremona
- Ġużè Aquilina

ii **Il-Kitba** (siegħa u tliet kwarti; 42.5% tal-marka globali). Din it-taqsimha għandha dawn il-komponenti:

- Fehim it-Test (12-il marka): il-kandidati jridu jwieġbu mistoqsijiet fuq silta ta' madwar 400 mitt kelma. Il-mistoqsijiet ikunu ta' xeħta referenzjali u inferenzjali. **Is-silta ma tkunx letterarja**. F'dan it-taħriġ l-ortografija ma tiġix eżaminata imma mistenni li jkun hemm użu grammatikali tajjeb.
- Għarfien il-Lingwa (10 marki): Il-kandidati jingħataw taħriġ fuq il-lingwa tas-silta mogħtija f'Fehim it-Test. F'din il-parti l-kandidati jkunu ggwidati billi jingħataw minn liema paragrafu jkunu jridu jsibu t-tweġiba tagħhom.
- Grammatika (14-il marka): Din il-part **ma tkunx** marbuta mas-silta ta' Fehim it-Test. Il-kandidati jingħataw taħriġ biex juru li jafu r-regoli tal-Malti u jridu jkunu jafu: il-morfologija, it-testwalità, il-lessiku, u s-sintassi. Dan is-sillabu ma jeżaminax verbi irregolari u kliem arkajku. Għaldaqstant l-eżami ma jitlobx għarfien grammatikali ta' verbi bħal *izza, idda, ħa, ta, ra, qal (jgħid), kien, kiel, ġie, emmen, mar, jaf, kellu*.
- Malti Komunikattiv li jinkludi: Komponent (25 marka), Rapport (12-il marka), u Ittra (12-il marka).

Il-Komponent: (350 kelma) il-kandidati jingħataw erba' titli ta' komponent. Wieħed ta' xejra narrattiva, wieħed ta' xejra deskrittiva, wieħed ta' xejra argumentattiva, u wieħed ta' xejra espożitorja. Il-kandidati jridu jagħzlu wieħed minnhom u jiktbu komponent fuqu.

Ir-Rapport (80 kelma): il-kandidati jingħataw żewġ rapporti u jridu jagħzlu wieħed minnhom. Iridu jkunu kapaċi jiktbu rapport li fih jiżviluppaw argument sistematiku li jenfasizza l-punti sinifikanti u d-dettalji relevanti li jsaħħu dawk il-punti.

L-Ittra (80 kelma): il-kandidati jingħataw żewġ ittri u jridu jagħzlu waħda minnhom. Dan it-taħriġ jeżamina l-kitba tal-ittra formali u informali kif ukoll tal-ittra elettronika formali. Fl-ittra elettronika l-kandidati jridu jiktbu skont ir-regoli tal-ortografija.

It-Tieni Karta (Letteratura: sagħtejn, 50% tal-marka globali)

It-test magħżul: l-antoloġija *Bejn Haltejn*.

Ikun hemm żewġ verżjonijiet ta' din il-Karta: it-Tieni Karta A u t-Tieni Karta B. It-Tieni Karta A jkun fiha mistoqsijiet li jeħtieġu livell ogħla ta' preparazzjoni mit-Tieni Karta B. Il-kandidati jridu juru fuq l-applikazzjoni tagħhom liema verżjoni tat-Tieni Karta jixtiequ jagħmlu. Ma jithallewx jibdlu l-għażla tagħhom wara li jagħlaq il-perjodu tar-reġistrazzjoni.

It-Tieni Karta A:

- Referenza għall-Kuntest mill-antoloġija (Poeżija): jingħataw mistoqsijiet fuq żewġ poeżiji u l-kandidati jridu jwieġbu fuq **wahda minnhom** (20 marka).
- Referenza għall-Kuntest mill-antoloġija (Proża) **minbarra *Il-Harsa ta' Rożann***: jingħataw mistoqsijiet fuq żewġ siltiet ta' proża u l-kandidati jridu jwieġbu fuq **wahda minnhom** (20 marka).
- 2 Komponenti Letterarji fuq l-antoloġija, **minbarra *Il-Harsa ta' Rożann*** (200 kelma il-wieħed): jingħataw tliet mistoqsijiet u l-kandidati jridu jwieġbu **tnejn biss** (15+15-il marka).
- Komponent Letterarju **fuq *Il-Harsa ta' Rożann*** (400 kelma): jingħataw żewġ mistoqsijiet u l-kandidati jridu jwieġbu **mistoqsija wahda** (30 marka)

It-Tieni Karta B:

- Referenza għall-Kuntest mill-antoloġija (Poeżija): jingħataw mistoqsijiet fuq żewġ poeżiji u l-kandidati jridu jwieġbu fuq **wahda minnhom** (20 marka).
- Referenza għall-Kuntest mill-antoloġija (Proża) **minbarra *Il-Harsa ta' Rożann***: jingħataw mistoqsijiet fuq żewġ siltiet ta' proża u l-kandidati jridu jwieġbu fuq **wahda minnhom** (20 marka).
- Komponent Letterarju fuq l-antoloġija **minbarra *Il-Harsa ta' Rożann*** (200 kelma): jingħataw żewġ mistoqsijiet u l-kandidati jridu jwieġbu **mistoqsija wahda** (30 marka).

- Komponent Letterarju **fuq Il-Ħarsa ta' Rożann** (200 kelma): jingħataw żewġ mistoqsijiet u l-kandidati jridu jwieġbu **mistoqsija wahda** (30 marka)

Riżultati

Il-kandidati li jagħzlu l-Ewwel Karta u t-Tieni Karta A jistgħu jiksbu minn Grad 1 sa Grad 5 (jiġifieri, Gradi 1, 2, 3, 4, jew 5). Min iġib inqas minn Grad 5 jibqa' U (*Unclassified*).

Il-kandidati li jagħzlu l-Ewwel Karta u t-Tieni Karta B jistgħu jiksbu grad li ma jkunx oghla minn Grad 4 (jiġifieri, il-Gradi 4, 5, 6, jew 7). Min ma jgibx Grad 7 jkollu U (*Unclassified*).

Appendicijiet

Dawn l-appendicijiet għandhom iservu ta' gwida għall-kandidati biex josservaw il-format tal-ittri u biex ikunu jafu x'termini letterarji huma mistennjin li jużaw fit-tweġibiet tagħhom skont il-ħtieġa.

Appendiċi 1: mudell ta' indirizz

L-indirizz fl-ittra għandu jkollu dan il-format:

550, Triq Nazju Ellul	= numru tad-dar + isem it-triq
L-Iklin	= lokalità
IKL 2340	= kodiċi postali

Appendiċi 2: mudell ta' ittra formali (din għandha tinkiteb fil-format blokk)

Eżempju:

Ikteb ittra ta' madwar 80 kelma lill-Kap tal-Iskola tiegħek biex tissuggerixxi x'jista' jsir biex l-istudenti kollha tal-iskola jipparteċipaw fi proġett ta' riċiklaġġ li l-iskola daħlet għalih.

550, Triq Nazju Ellul
L-Iklin
IKL 2340

Kulleġġ San Kalċidon
Triq San Niklaw
Il-Ħamrun
HMR 0910

11 ta' April 2011

Għażiż/a Kap,

Il-proġett ta' riċiklaġġ li l-iskola dahlet għalih huwa idea ta' min ifahharha. U jkun xieraq li l-istudenti kollha jiehdu sehem biex nuru li aħna lkoll naqblu mal-idea tar-riċiklaġġ.

Tkun haġa tajba li l-istudenti jintalbu jgibu oġġett wiehed tal-iskart. Imbagħad ikollna nofstanhar mingħajr lezzjonijiet u fih l-istudenti u l-għalliema joqogħdu jagħzlu l-iskart fil-laned differenti. Wara, b'mod organizzat, kulhadd imur jaħsel idejh sakemm noqogħdu nistennew it-trakkijiet jigu biex jigbru l-laned li nkunu hejjejna.

Din hija biss idea u, m'għandniex xi nghidu, id-deċiżjoni f'idejk issirx jew le.

Tislijiet,

L-istudent tiegħek,

Joseph Borg

<p>550, Triq Nazju Ellul L-Iklin IKL 2340 11 ta' April 2011</p> <p>Kulleġġ San Kalcidon Triq San Niklaw Il-Hamrun HMR 0910</p> <p>Għażiż/a Kap,</p>	<p>I-indirizz ta' min qed jikteb; id-data; it-tislima</p>
<p>Il-proġett ta' riċiklaġġ li l-iskola dahlet għalih huwa idea ta' min ifahharha. U jkun xieraq li l-istudenti kollha jiehdu sehem biex nuru li aħna lkoll naqblu mal-idea tar-riċiklaġġ.</p> <p>Tkun haġa tajba li l-istudenti jintalbu jgibu oġġett wiehed tal-iskart. Imbagħad ikollna nofstanhar mingħajr lezzjonijiet u fih l-istudenti u l-għalliema joqogħdu jagħzlu l-iskart fil-laned differenti. Wara, b'mod organizzat, kulhadd imur jaħsel idejh sakemm noqogħdu nistennew it-trakkijiet jigu biex jigbru l-laned li nkunu hejjejna.</p> <p>Din hija biss idea u, m'għandniex xi nghidu, id-deċiżjoni f'idejk issirx jew le.</p>	<p>Introduzzjoni</p> <p>Is-suggeriment</p> <p>Il-konkluzjoni</p> <p><i>(in-numru tal-kliem jghodd għal din il-parti biss)</i></p>

Appendiċi 3: mudell ta' ittra informali (fil-format blokk)

60, Triq l-Angli
Santa Venera
STV1234

26 ta' Jannar 2011

Marija,

Kif int? Nittama li kellek vjaġġ tajjeb lura lejn l-Ingilterra. Fiz-żmien li qattajna flimkien hadna pjaċir u ddivertejna kemm flaħna. Kieku taf kif bqajt int meta rajt dawk il-ħwienet kollha. Int meta mort tgħix Londra, Paceville kien mod iehor. Ergajna ġibna memorji sbieħ ta' meta konna ta' ħmistax-il sena. Ergejna sirna żgħażaġħ wara dan iż-żmien kollu nafu lil xulxin.

Issa qis li meta niġi fis-sajf Londra teħodni f'xi diskoteki tajbin. Qed niċċajta tafx. Imma nħossni komda niċċajta hekk miegħek għax naf li mhux se tieħu għalik. Sellili għal kulhadd.

Odette

<p>60, Triq l-Angli Santa Venera STV1234</p> <p>26 ta' Jannar 2011</p> <p>Marija,</p>	<p>I-indirizz ta' min qed jikteb; id-data; it-tislima</p>
<p>Kif int? Nittama li kellek vjaġġ tajjeb lura lejn l-Ingilterra.</p> <p>Fiz-żmien li qattajna flimkien hadna pjaċir u ddivertejna kemm flaħna. Kieku taf kif bqajt int meta rajt dawk il-ħwienet kollha. Int meta mort tgħix Londra, Paceville kien mod iehor. Ergajna ġibna memorji sbieħ ta' meta konna ta' ħmistax-il sena. Ergejna sirna żgħażaġħ wara dan iż-żmien kollu nafu lil xulxin.</p> <p>Issa qis li meta niġi fis-sajf Londra tieħodni f'xi diskoteki tajbin. Qed niċċajta tafx. Imma nħossni komda niċċajta hekk miegħek għax naf li mhux se tieħu għalik.</p> <p>Sellili għal kulhadd.</p>	<p>Introduzzjoni</p> <p>Il-qofol tal-ittra</p> <p>Il-konkluzjoni</p> <p><i>(in-numru tal-kliem jgħodd għal din il-parti biss)</i></p>
<p>Odette</p>	<p>L-għeluq</p>

Appendiċi 4: mudelli ta' ittra elettronika formali

(a) ittra elettronika formali

Ikteb ittra elettronika lill-għalliem/a tiegħek tal-Istudji Ambjentali biex turih/a bi problema li għandek fi proġett li takom/ tatkom.

Lil	<u>jborg@skola.com.mt</u>
Mingħand	<u>mgrech@skola.com.mt</u>
Data	11.04.2011
Suġġett	Diffikultà fil-proġett

Għażiż Sur Borg,
Illum, l-ewwel gurnata tal-vaganzi tal-Għid, bdejt naħdem fuq il-proġett tal-Istudji Ambjentali li tajtna. Qed niehu gost naħdmu għax huwa interessanti hafna u bis-saħħa tiegħu qed niltaqa' ma' xi nies li jafu hafna fuq ix-xtieli tan-naħa tagħna.

Imma l-problema hija li xi wħud mill-ismijiet li qed jagħtuni, huma jafuhom biss bl-Ingliż. Jien għalissa hekk qiegħed innizzilhom. Imma ma nixtieqx inħallihom hekk: nixtieqx insib l-ismijiet tagħhom ukoll bil-Malti.

Tista', jekk jogħġbok, tgħidli x'dizzjunarju nista' nuża halli nfittex fih? Nistenna bil-herqa mingħandek u niringrazzjak bil-quddiem.

Tislijiet,
Joseph Borg
Student tal-5A

(86 kelma)

Appendiċi 5: Termini għal-Letteratura

Termini għal-Letteratura

Din il-lista ta' termini letterarji għandha sservi ta' għajjnuna għall-kandidati fl-istudju tagħhom tax-xogħlijiet letterarji magħzula. Fit-twegibiet tagħhom, il-kandidati mhumiex mistennija li jagħtu definizzjonijiet tat-termini, **imma huma mistennija li jiddiskutu l-effetti tagħhom** fix-xogħol mistharreġ, u dawk l-effetti jridu jintrabtu mat-tema tax-xogħol.

Għat-2A, il-kandidati mistennija jkunu midhla ta' dawn it-termini	Għat-2B, il-kandidati mistennija jkunu midhla ta' dawn it-termini
<p><i>Il-mudelli tal-ħoss:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● alliterazzjoni ● elizzjoni ● metru (vers regolari, vers ħieles) ● onomatopea ● rima (imbewsja, alternata, interna, ħielsa) ● ton tal-poeżija (eż.: satiriku, ċajtier, ta' korla, gravi, traġiku) ● ton tal-proża (eż.: mistoqsija, kmand, talba, ċanfir) 	<p><i>Il-mudelli tal-ħoss:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● alliterazzjoni ● metru (vers regolari, vers ħieles) ● onomatopea ● rima ● ton tal-poeżija (eż.: satiriku, ċajtier, ta' korla, gravi, traġiku) ● ton tal-proża (eż.: mistoqsija, kmand, talba, ċanfir)
<p><i>Il-lingwa figurattiva:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● metafora (inklużi personifikazzjoni, sineddoke) ● similitudni 	<p><i>Il-lingwa figurattiva:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● metafora (inkluża personifikazzjoni) ● similitudni
<p><i>Il-mudelli rettorici:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● repetizzjoni (anafora, epizewsi, anadiplosi) 	<p><i>Il-mudelli rettorici:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● repetizzjoni ● antiteżi

<ul style="list-style-type: none"> ● antiteżi ● apostrofi ● ewfemiżmu ● iperbole ● ironija ● mistoqsija rettorika ● paradoss ● sarkażmu 	<ul style="list-style-type: none"> ● apostrofi ● ewfemiżmu ● iperbole ● ironija ● mistoqsija rettorika ● paradoss ● sarkażmu
<p><i>L-aspetti strutturali:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● asindeto ● ċesura ● enjambment ● indenzjoni ● paralleliżmu ● polisindeto ● referenza għal xogħol ieħor ● strofa ● vokabularju magħżul (reġistru) 	<p><i>L-aspetti strutturali:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● asindeto ● enjambment ● paralleliżmu ● polisindeto ● referenza għal xogħol ieħor ● strofa ● vokabularju magħżul (reġistru)